

Avsnitt 21: Systematiskt kvalitetsarbete kring läs- och skrivsvårigheter - så arbetar Håbo kommun

INFORÖST: Vi på Specialpedagogiska skolmyndigheten arbetar för att alla barn, elever och vuxenstuderande oavsett funktionsförmåga ska nå målen för sin utbildning. I podden förklarar, fördjupar och diskuterar vi specialpedagogik och ger goda råd till dig som arbetar i eller har barn som går i förskolan och skolan.

ERIKA: Hej och välkomna till Specialpedagogiska skolmyndighetens podd. I dag ska vi prata om ... Vi ska få ett gott exempel, faktiskt, från en skolhuvudman som jobbar på ett bra och tydligt sätt med gemensamma rutiner för hur skolor kan ge elever med läs- och skrivsvårigheter anpassningar i undervisningen. Och jag som leder det här samtalet heter Erika Bergman och jobbar Specialpedagogiska skolmyndigheten. Och med oss har vi Gärd Roxin. Du är specialpedagog vid den centrala barn- och elevhälsoenheten i Håbo kommun. Och en del av din tjänst handlar om språk-, läs- och skrivutveckling och du har lett det här arbetet. Och med oss i studion har vi då också Anna Grape som är rådgivare på Specialpedagogiska skolmyndigheten. Och du är en av de som har, från vår sida då ... som har varit med och gett ett stöd till kommunen under den här processen och det här utvecklingsarbetet som ni har bedrivit. Varmt välkomna hit.

GÄRD: Tack.

ANNA: Tack.

ERIKA: Jag tänkte jag skulle vilja börja med att fråga dig, Gärd, hur det såg ut i Håbo kommun som ledde fram till att ni såg att ni behövde jobba fram de här gemensamma rutinerna? Varför kom ni fram till att ni behövde det?

GÄRD: Ja, det här är ett större arbete som ligger bakom den här framgången då, kan man väl säga, och det är att ... För några år sen fick kommunen en tillsägelse, eller en anmärkning, av Skolinspektionen att "här gör vi inte riktigt bra jobb när det gäller det systematiska kvalitetsarbetet". Det gjorde att huvudmannen behövde tänka till "hur gör vi det här på ett bättre sätt?" Och jag som språk-, läs- och skrivutvecklare har under många år samlat in resultat från screeningar som man gör i olika åldrar i kommunen. Men det som hände det var att de här screeningarna och resultatet de blev liggande på någon hylla och användes inte på ett vettigt sätt, så att huvudmannen behövde tänka till. Och det gjorde vi.

ERIKA: Mm. Så då var det utifrån just den här behovsbilden som ni då kom fram till att ni skulle ta tag i den här frågan, skapa ett utvecklingsarbete?

GÄRD: Ja, precis.

ERIKA: Hur kom den frågan upp?

GÄRD: Ja, det var utifrån huvudmannens behov av att ändra på de rutinerna vi har, eller inte hade, skulle jag väl kanske säga. Så att det blev ett projekt först för F-3 att ta fram planer för "hur jobbar vi med de yngsta?" Och vi gjorde det på ett strukturerat sätt. Och det här har sen fått ringar på vattnet och vi har ... i dag har vi också planer för att ta fram 4-6,

som pågår just nu, och sen 7-9 kommer att börja efter jul och sen kommer vi ha ett utvecklingsarbete även för gymnasiet.

ERIKA: Mm, just det. På vilket sätt har då Specialpedagogiska skolmyndigheten varit ett stöd under den här resan? Jag tänker här får ni bidra, både Anna och Gärd.

ANNA: Börja du.

GÄRD: Framför allt så har ni varit ett bollplank för oss, där vi har tänkt tillsammans kring innehållet och upplägget och hur vi ska genomföra just den här rutinen som vi pratar om här i dag. Och det är det som handlar om läs- och skrivsvårigheter. Och där har framför allt Anna och Ylva varit goda medarbetare eller stöd, bollplank ska jag väl säga, i det jobbet.

ERIKA: Mm, vad har ni gjort då, Anna?

ANNA: Ja, vi har följt processen som vi har. För det började faktiskt med att ni skickade in en förfrågan om specialpedagogiskt stöd, du och din kollega Tord Söderqvist. Och där ni skrev fram just det här behovet av att få både stöd i att ha oss som ett bollplank omkring beprövad erfarenhet, men också om relevant forskning kring läs- och skrivsvårigheter. Och utifrån den förfrågan ... Och ni hade också tidigare haft kontakt med min kollega Ylva Schön utifrån läs- och skrivnätverk, så därför så beslutade vi att vi skulle gå in i det här arbetet. Och det var ett stort arbete som vi tillsammans har stött och blött många gånger med varandra. Ni berättade ... Vi träffades först, för det vi kallar för orientering, där ni fick berätta er bild mycket mer utförligt

än vad vi kan göra i dag. Och sen utifrån det vi fick höra så gjorde vi ett förslag på en överenskommelse. För det handlar om att ni ska skriva fram och tala om att ”det här ser vi som ett behov av stöd ifrån SPSM” och vi ska kunna bemöta det och säga att ”det här kan vi stödja på det här sättet”. Och ni ska också bidra med era erfarenheter och ert arbete i det här, så att det är en samverkan emellan myndighet och kommun. Och det tog en ganska lång tid att kunna bli ... Det var inte så att vi var inte överens, utan det var viktigt just de här orden som vi la in i överenskommelsen så att det skulle kunna stämma. Att vi skulle göra det vi faktiskt ... det definierade behov av stöd som ni hade, att vi skulle kunna hjälpas åt att uppfylla det.

ERIKA: Så att behovet var tydligt beskrivet och så sen ... så svaret på det också tydligt. Och att man är överens, är det det du ...?

ANNA: Ja, precis. Så att det tog en tid innan vi landade i det. Och sen när vi väl hade kommit i land, eller vad heter det, i mål med det så beslutade vi också ... För det här var under ganska tidig vårvinter 2019, eller hur?

ERIKA: Mm, precis. Mm.

ANNA: Och sen så beslutade vi att ... För det var det som var så skönt också, att ni hade inte någon sån här blåslampa, utan det kunde få ta tid. Så att då beslutade vi att ”vi startar hela arbetet i augusti”.

GÄRD: Precis. Och jag minns också hur vi stoppade lite grann ”vi kanske inte ska ha så snabba puckar som går här”. Utan det

var en del av vårt sätt att jobba, att ”ta det lite lugnt, men gör det bra”.

ERIKA: Du beskrev tidigare hur ni har tänkt kring olika stadier då i skolan, men vilka rutiner är det som ni har kommit fram till att ni ska arbeta efter? Om du går som lite djupare in på det, Gärd.

GÄRD: Den här rutinen som vi har tagit fram nu, den kallas då för, Rutin läs- och skrivsvårigheter/dyslexi. Och här finns det text som gäller för förskoleklass, grundskola, gymnasiet. Ja, där man får ett stöd i ”hur ska vi jobba med läs- och skrivsvårigheter?” över hela kommunen.

ERIKA: I alla skolor?

GÄRD: I alla skolor.

ERIKA: Mm.

GÄRD: I början på det här dokumentet så finns det en allmän del om vad dyslexi är och vikten av tidigt upptäckt och så vidare. Men det som framför allt finns i den här ... det är att arbetsgången som finns här är gjord så att vi ska upptäcka elever som har läs- och skrivsvårigheter tidigt och ha hjälp av den här arbetsgången. Och det som är intressant här, att den här modellen som vi har, då räknar vi med att de kartläggningar och de screeningar, eller de ... vad heter det, utredningar som görs, det ska göras verksamhetsnära. Det ska göras på skolan av kompetent folk på skolan.

ERIKA: Mm, vilka kan det vara då som sitter och gör ...?

GÄRD: Då är det ofta specialpedagoger eller speciallärare som gör det. Tidigare så gjorde jag ganska många utredningar i central position då eller att vi skickade elever till logoped någon annanstans. Vi har ingen logoped i kommunen. Men det här gjorde också att de utredningar som gjordes ... det var inte verksamhetsnära. Vilket då ledde också till att, ja, de insatser som gjordes ... det blev inte bra. Man jobbade väldigt mycket kategoriskt. Screeningarna som gjordes, där det var låga staninevärden, ledde ofta till ”ja, nu måste vi ha utredning på den här eleven”.

ERIKA: Vad hette du, sa du, låga ...?

GÄRD: Låga resultat.

ERIKA: Låga resultat, ja, okej. Mm.

GÄRD: Och vi kan inte ha det så. Vi måste jobba med undervisning, vi måste jobba med lärmiljön. Och den här modellen som vi har tagit fram den går alltid tillbaka till undervisningen. Det finns ingen annan väg.

ERIKA: Vad menar du med det? Då ”gå tillbaka till undervisningen”, vad ... rent konkret?

GÄRD: När man har gjort ... När man upptäcker en elev som har läs- och skrivsvårigheter, genom screeningar eller på annat sätt, så måste man titta på undervisningen. Vad är det vi gör och vad är det vi kan göra bättre?

ERIKA: För den här elevens förutsättning att lära sig?

GÄRD: Ja. Och i det här materialet så ingår också en viktig del och det är att lyssna till eleven. Vi har en utbildning på gång för

våra pedagoger kring läs- och skrivkartläggningar nu då och i den så ingår just nu att de ska göra en intervju med elev för att ta reda på på vilket sätt den här eleven önskar att undervisningen ska vara. De ska vara delaktiga i sin undervisning och känna att man blir lyssnad på. Alltså elevens röst känns väldigt viktig.

ANNA: Det kommer jag ihåg också att vi diskuterade i inledningen av vårt skrivande av överenskommelsen, att just det här med barnets perspektiv ”hur kan man lyfta in det?” Så det var också en diskussion var väldigt aktuell då och det blev så ... den landade så väl också sen i hur ni tänker rent konkret, att ”så här gör vi”. För det var en sak som jag också tänkte på. Nu backar jag bandet lite grann.

ERIKA: Det går bra.

ANNA: För jag tänkte på att det som var så tydligt också när vi började prata om stödet, och framför allt hur ni tänkte er att det här ska kunna omsättas i praktiken, så var det just det här att vi vill ... alltså ska jag säga ”vi vill göra oss själva arbetslösa”? Och det vill ni inte. Men på ett sätt så var det nästan så för ni ville just föra ut kompetensen till skolorna, till specialpedagogerna och speciallärarna på plats, som i sin tur sen också kan ge det stöd och den handledning som behövs till personal på skolan. Och det blev väldigt tydligt för oss när vi pratade om det. Så det vill jag också lyfta fram, att det kändes så ... en så tydlig vision ifrån er sida. Och nu när vi har träffat er och även träffat det här specialpedagog- och speciallärarnätverket som ni driver, vilket också är en sån här framgångssaga som jag kanske

kan berätta om lite mer sen, så ser man också att vikten av att ha de här forumen eller de här ... Vad säger man, fora?

ERIKA: Ja.

GÄRD: Ja.

ANNA: Ja. Forumen, eller vad det nu är, i kommunen blir också ... det är kunskapsplattform för samtliga specialpedagoger och speciallärare i kommunen. Och det är precis det här som vi märker på myndigheten, att det här får vi frågor omkring "hur gör man då för att kunna skapa de här nätverken?" Och precis när vi får de här frågorna så sitter ni i Håbo och så jobbar ni på det här sättet. Och det var så intressant att kunna vara där på plats och höra för att man har väldigt många olika perspektiv, men man lär av och med varandra och man utvecklas också tillsammans. Och det tyckte vi var så ... det var så härligt att kunna få vara del av det.

ERIKA: Och då är det kanske också, tänker jag det du beskriver, en förklaring till att ni också såg att det var viktigt att de här utredningarna, kartläggningarna gjordes på plats i skolorna och inte centralt på en central elevhälsa.

ANNA: Ja. Och jag vill också säga, vi har ett nätverk för specialpedagoger och speciallärare i kommunen och vi har ett nära samarbete. De här mötena är viktiga för oss och det har naturligtvis att göra med att vi, på det här sättet också, får goda relationer mellan varandra. Men jag kan också säga att vi har elevhälsans chef som leder specialpedagogiska nätverket här och det tror jag också är en viktig bit i det hela, att det finns en ledare i kommunen som har en sån position som gör att de här mötena blir viktiga.

- ERIKA: Vad ser ni då för resultat av att ni har tagit fram de här gemensamma rutinerna då som gäller för alla skolor? Kan ni upptäcka något redan nu?
- GÄRD: Det vi märker det är att det är ett annat samtal. Vi har andra typer av röster där man pratar om ”hur ska vi forma undervisningen?” Analysarbetet pratar man om väldigt mycket mer nu än tidigare. ”Vilka ska delta i analysarbetet, vad ska det leda till?” Ja, det låter bra.
- ERIKA: Mm, mm. Vad ser ni att det gör för skillnad för elever med läs- och skrivsvårigheter? Jag tänker även om ni kanske inte ser någonting precis just nu, men vad är det ni tänker att det ska göra för skillnad då på sikt?
- GÄRD: Ja, som ... Vi ser ingen skillnad i måluppfyllelsen ännu, för det är för tidigt att säga, för vi är ganska nya ... ny i den här rutinen. Men som jag sa förut då det här med elevens röst, det är en skillnad, för vi har inte varit allt för bra på att lyssna på eleverna. Så det hoppas vi ska bli en märkbar skillnad för den enskilda individen och att vi har ett annat, mer relationellt perspektiv, i stället för det kategoriska som vi har upplevt tidigare.
- ERIKA: Mm, vad är då det? Jag tänker om man tänker ... Bara förklara skillnaden mellan det relationella och det kategoriska perspektivet.
- GÄRD: Ja, i det kategoriska perspektivet så ligger då ansvaret och felet hos eleven, hos individen. Det är de som har svårigheter. Jag menar se det relationella så tänker vi mer att det är undervisningen vi behöver titta på och hur den fungerar i mötet med individerna i skolan.

- ERIKA: Så det är där man skruvar ...?
- GÄRD: Ja.
- ERIKA: Så att säga, på ”hur gör vi då för att det ska funka för den här eleven?” Det är så man kan tänka?
- GÄRD: Mm.
- ERIKA: Just det. Hur har det varit då att få med personal på skolorna, i den här processen?
- GÄRD: Där har vi det här nätverket, specialpedagognätverket, eller spec-nätverket säger vi då, där de personerna blir ansvarig och bärare av att få ut den här rutinen och är väldigt viktiga i det här arbetet. Och Tord och jag då, som i vår position som centralt anställda, vi har också möten med skolledare och med förvaltningen. Och förvaltningen är viktig i det här jobbet för att det är de som styr och leder. Och de frågar efter ”hur går det, följer vi upp, gör vi det vi ska?”
Jätteviktigt.
- I: Så det finns ett ägarskap?
- GÄRD: Ja, det gör det.
- ERIKA: Hur ser du på de här, det som jag beskriver ... de här resultaten och just också, tänker jag, de här ... För jag tänker att du pekar på en ansvarighet hela kedjan, tänker jag, när du pratar om vilka som frågar och vilka ni jobbar med och vilka ni möter, vad tänker du om det Anna?
- ANNA: Jo, men jag stod precis och tänkte på det, att det här var ...
När vi började vårt samarbete då hade redan ett tydligt

uppdrag ifrån utbildningsförvaltningen. Det fanns en redan uttalad ... ja, man kan inte säga önskan, utan ett ... helt enkelt ett direktiv för att ”det här vill vi att ni ska göra”. Och då fanns det också en ... ja, det fanns den här ingången till att vi ... Ja, men hur ska jag säga? Vi litar på att ni gör det jobbet bra. Och det finns också en ganska nära relation emellan. För som du säger ni har avstämningpunkter också hela tiden, så att ni har korta vägar tillbaka att kunna rapportera in.

ERIKA: Till de som har gett uppdraget, menar du?

ANNA: Exakt, exakt. Och det funkar väldigt bra i Håbo kommun för det är inte en jättestor kommun heller, så att det var ... Vi stod och pratade om det precis innan också, att det är det här ... det går att nå alla i den här styrkedjan relativt snabbt och smärtfritt, kan man väl säga, och det är jätteviktigt. Men just det här med förankringen. Det kommer vi säkert att säga 20 000 gånger under det här samtalet. Men just det här att det finns en förankring i alla led. Det märker vi också så tydligt här, att det gör att arbetet det tuffar på, det går enligt plan, tidsplanen hålls och vi kan stämma av bit för bit. Och det är just att man inte behöver gå tillbaka och checka av och kanske få förändrade förutsättningar, utan ... Nej, men det är tydligt ifrån början. Och det kan man se exempel på när det inte är på det här sättet, då blir det inte alls så här enkelt att utföra jobbet.

ERIKA: Mm. För det är också någonting som ni kan stöta på som rådgivare, eller?

ANNA: Absolut, absolut.

GÄRD: Ja, jag kan också tillägga. De här planerna som vi nämnde tidigare, F-3, 4-6 och 7-9 och gymnasiet, i det jobbet så har vi en specifik arbetsgång. Alltså vi jobbar enligt projektorganisation där vi utser ... Det finns en beställare, det finns en styrgrupp, det finns projektledare och det finns projektmedlemmar. En projektgrupp. Och de som ingår i den här projektgruppen, i de här olika stadierna, det är då strategiskt utvalda personer från varje skola. Och det här är då också ett sätt att redan från början jobba med implementering av våra planer då. Och jag tror att det här sättet att jobba med strategiska lösningar, strategisk planering fungerar ganska bra i vår kommun.

ERIKA: Mm, tror du att det finns fler kommuner som kan lära av er? Tänker det ...

GÄRD: Jag tänker att man kan absolut inspireras. Sen är det olika i olika kommuner förstås, hur det ser ut. Men ja, jag hoppas att någon kan bli inspirerad av ...

ANNA: Det är det redan.

GÄRD: Det är det redan.

[skratt]

ERIKA: Ja, vad roligt. Ja. Nu har vi också det här tillägget i skollagen. Där är det är fokus just på läsa, skriva, räkna i och med den här garantin för tidigare stödinsatser. Anna, när du lyssnar på det som Gärd beskriver och det du har sett också när du har gett stöd i den här processen, hur tänker du att det här sättet att jobba skulle kunna kopplas in och vara till nytta för det uppdraget som skolorna nu har?

ANNA: Men det har varit, tycker jag, väldigt enkelt i det här ... Det låter som att allt är så lätt, det är det inte. Men i det här fallet så har det varit väldigt enkelt för vi har haft ... Dels ifrån början så ... Håbo kommun var redan förra året i gång med att testa kartläggningsmaterialet för förskoleklass. Man hade förskoleklasser som redan provade ut det.

ERIKA: Det här materialet då som finns i ...

ANNA: Det här materialet "hitta språket, hitta matematiken". Ja, precis.

ERIKA: Ja, okej, som ligger i garantin.

ANNA: Som ligger i garantin. Men, hur som helst, så vi fick möjlighet att träffa några specialpedagoger och några pedagoger som hade genomfört den här kartläggningen i juni år. Då fick vi deras direktåterkoppling från dem på hur arbetet hade varit, vad de såg att det kunde ge och vad de kanske behövde mer. Det var en sak i det hela som vi kände blev väldigt värdefullt just i vår roll. Och sen så har vi också fått en ingång nu till specialpedagog- och speciallärarnätverket där vi har träffat dem och där vi också har sett att deras frågor i verksamhet är väldigt betydelsefulla för oss här på myndigheten och där vi också explicit har sagt att "kom gärna in till oss med frågeställningar som ni stöter på i det här arbetet". För att för oss är det jättebra tillbaka ... nej, återkoppling igen, om ... dels att vi kan göra det här till publicerade frågor i vår tjänst. Så vi känner att vi har verkligen den här verklighetsnära förankringen, i det här arbetet. Det var också det här just när vi var och träffade

specialpedagog- och speciallärarnätverket så satt vi även med i diskussioner. Och det var precis som att ”ja, men åh, vi kunde ha plockat frågor direkt ifrån de här samtalen som skedde där och då”. Och det var bland annat då frågan om samråd, vad det egentligen stod för och de här frågorna som har direktkoppling till garantin. Så att det kändes som att ”ja, men vi är verkligen rätt ute i det här”. Så att det är otroligt värdefullt.

ERIKA: Hur har det varit för er då i Håbo kommun att börja jobba då enlighet med garantin? Har det ... Ser du att den process som ni är inne i, har den underlättat?

GÄRD: Ja, i kommunen så har vi då en matematikutvecklare, Mari Björinder, och jag är språk-, läs- och skrivutvecklare. Och vi har också fått uppdrag från grundskolans verksamhetschef att följa upp arbetet med läsa-skriva-räkna-garantin. Så just nu genomför vi en tour [?? 0:23:09] i kommunen med alla skolor och jag träffar lärare från förskoleklass till år tre och ställer frågor kring hur man har organiserat och hur man har kunnat genomföra så här långt. Sen tänker vi också att vi behöver följa upp själva insatserna och åtgärderna och prata om det också.

ERIKA: Finns det några lärdomar som ni har dragit under den här resan så här långt som du tänker har varit viktiga och värdefulla, Gärd?

GÄRD: Ja, alltså jag tänkte när jag blev läs- och skrivutvecklare i kommunen att det var jag som skulle göra de här planerna och sitta på mitt kontor och genomföra de här. Och rektorerna sa ”ja, gör det du, så blir det nog bra”. Men jag

förstår att det är inte så det fungerar. Det är inte så implementeringsarbete fungerar, utan vi har valt att hitta en annan väg för hur vi tar fram planer. Och det tror jag att det är en lärdom som vi gör nu. I förankringsarbetet så behövs den här tydliga strukturen för att det ska bli någon skillnad.

ERIKA: Mm, och då menar du just det här sättet att jobba tillsammans?

GÄRD: Jobba tillsammans, men också att det blir allas ansvar. Det är inte bara jag som språk-, läs-, och skrivutvecklare som äger ett dokument, utan det här är förvaltningen, det är skolledarna, det är specialpedagogerna och speciallärarna, det är lärarna och, ja, alla som jobbar i skolan.

ERIKA: Så ett gemensamt ägarskap egentligen, tycker jag att du beskriver.

GÄRD: Ja.

ERIKA: Vad skulle då du i såna fall vilja ge för råd? Och då skulle jag faktiskt vilja säga till andra skolhuvudmän eftersom att det är viktigt att vi tänker styrkedjan som ni pekar på som en otroligt viktig faktor i hur man skulle kunna ta sig an ett utvecklingsuppdrag av det här slaget som ni då har i Håbo kommun.

GÄRD: Ja, först och främst det här med styrkedjan, den behöver absolut vara tydlig. Vem är beställare, vem vill och vem följer upp och vem styr och vem utför? Ja. Styrkedjan, den ska vara tydlig. Nummer två, tycker jag, är att man behöver ha kunskap om hur implementering och förankring fungerar. Så jag tänker att det är en av de viktigaste

2020-01-31

punkterna, alltså att ha kunskap om ”hur gör man när man implementerar?”

ERIKA: Mm, vem är det som behöver den kunskapen då, tänker du?

GÄRD: Det är ledningen, de som ska styra, behöver ha kunskap om hur förankringsarbetet görs på ett bra sätt och leder det jobbet. Och nummer tre som jag tänker ... det är håll i och håll ut, det är ett långsiktigt arbete. Och jag kan också tillägga att det som vi såg tidigare det var att väldigt ofta de låga resultaten på screeningar ... när man upptäckte dem så ville man gärna också ha en läs- och skrivutredning och gärna dyslexidiagnoser. Vi behöver inte ha diagnos i skolan, utan vi jobbar utifrån det behov som är. Så att vi har inte diagnosfokus.

ERIKA: Är det någonting som du tänker, Anna, är viktigt att skicka med?

ANNA: Ja, ifrån min sida då som till största delen ... Vi har kontakt med Gärd och Tord. Så är det viktigt ... Vi pratade också om det innan nu. Att det här med att skapa relationer och det gäller också naturligtvis hela styrkedjan ned. Men att ni som i det här fallet är beställare av ett specialpedagogiskt stöd ifrån oss ... att vi har en relation, för den byggs på och det gör också att samtal kan föras på en annan nivå än mellan kommun och myndighet. Det är också en viktig framgångsfaktor i det här arbetet. Vi har en profession, men vi har också en relation att ta hänsyn till. Och det är framgångsfaktor, känner vi nu, eftersom det här är ett ganska långsiktigt arbete också. Vi har jobbat tillsammans nu i ... Ja, när startade vi? Redan i höstas, förra hösten.

- GÄRD: [hör inte 0:27:36].
- ANNA: Ja, så det är ett drygt år sen nu. Och vi ska ... Vi har en bit kvar på arbetet också, så att det här ... det är en viktig faktor för att det ska kunna bli ett framgångsrikt arbete. Och samma sak, alltså, man tänker ... Det gäller från myndighetens sida också att man har en tydlig plan för hur genomförandet ska gå till, hur det ska implementeras och också hur vi tillsammans sen ska följa upp det här arbetet. Det är lika viktigt från allas håll.
- GÄRD: För oss känns det också viktigt med SPSM:s deltagande för det ger lite tyngt till arbetet, att det finns en myndighet som står bakom oss också med det här arbetet. Så att det känns som att det blir mer viktigt.
- ERIKA: Och ”med oss” menar du då ni som jobbar då i centrala elevhälsan, när ni ... både gentemot skolhuvudman, men också när ni möter skolorna?
- GÄRD: Precis. Även för de som deltar i våra utbildningar här och i de möten så känns det som att ”det här blev ett viktigt arbete”. Det får tyngd med SPSM bakom.
- ERIKA: Men finns det några svårigheter som ni har stött på i det här arbetet, några utmaningar?
- GÄRD: Ja, det är så här i svensk skola på många håll att vi har en omsättning på både ... i ledarpositioner, men också på lärardelarna. Och det här gör att arbetet stannar upp och information förs inte vidare, vilket också är frustrerande förstås. Så att det är ett hinder när vi har en stor omsättning på personal.

- ERIKA: Att det blir omtag då eller vad blir det för konsekvens av det?
- GÄRD: Det som händer att implementeringsarbetet tar mycket länge tid, vi får ta om. Absolut, det blir omtag. Vi får göra en gång till. ”Säg en gång till.” Ja, så blir det.
- ERIKA: Om du skulle ... Jag tänker bara att det skulle vara bra att få så här klart för sig hur den här tågordningen är? För jag tänker du har beskrivit just med de här ... men det material ... det som ni har jobbat fram, de här rutinerna att det finns en ... där också en kunskapsdel kring ”vad är läs- och skrivsvårigheter?” och så vidare. Sen så finns också den här kartläggningen och så vidare. Men om du bara skulle göra som en tidslinje då där du beskriver hur jobbar man de facto ute i skolorna, så att det blir klart och tydligt för alla som lyssnar.
- GÄRD: Precis. Vi kallar det för en modell där steg ett handlar om att göra screeningar. Man upptäcker elever, man upptäcker kanske att det finns en grupp elever, inte bara enskilda. Och då handlar det om att skruva lite grann på undervisningen. Det är steg två. Hitta metoder som är framgångsrika, evidensbaserade. Ja, att vi har ett samtal om undervisningen. Steg tre, där finns det då kanske fortfarande svårigheter bland vissa elever och då kan specialpedagogen eller specialläraren göra några enkla tester för att se lite djupare på individ. Samtidigt så tittar man på extra anpassningar, vad behöver man göra? En del behöver extra lästräning, en del behöver extra anpassningar i undervisningen som verktyg av olika slag. Och det här gör man i steg tre. På steg fyra då pratar man med

elevhälsoteamet, om det fortfarande är svårigheter. Naturligtvis så kan man koppla in elevhälsoteamet tidigare, men för att få en modell som man kan följa så är det den gången då. Steg fyra, då är det elevhälsoteamet som kopplas in med den kompetens som finns där. Om man då fortfarande känner att ”men vi behöver veta om den här eleven, om den här elevens läs- och skrivförmågor, eller okunskaper, eller brister då” och då gör man en fördjupad läs- och skrivkartläggning. Och det är den som vi håller på att utbilda i, hur gör man den här läs- och skrivkartläggningen på ett djupare plan? Men, som jag sa förut, allting går tillbaka till undervisningen.

ERIKA: Mm, just det. Och den utbildningen då, då är den till för de som jobbar ute i de olika skolorna, så att de ska kunna göra den fördjupande kartläggningen, eller är det någonting som ni gör?

GÄRD: Nej, den sker på skolan. Och då gör vi så när kompetensen fortfarande inte är utbredd så kommer jag ut till skolan. Specialpedagog och speciallärare samarbetar tillsammans med mig i de här utredningarna. Så att skolan äger själva processen, jag stöttar den. Så att jag finns med så länge det behövs.

ERIKA: Och vad är den stora vinsten med att jobba på det här sättet? Ser du då att det är skolan som sitter i förarsätet hela tiden? Vad ser du?

GÄRD: Framför allt att här behöver inte elever vänta. Lärare behöver inte vänta, utan här jobbar vi nära och vi har möjlighet att göra åtgärder snabbt.

ERIKA: Nog så viktigt. Ja, bra. Ja, men tack så mycket för att ni kom hit och pratade om de här viktiga frågorna. Anna Grape, rådgivare på Specialpedagogiska skolmyndigheten och Gärd Roxin, specialpedagog på Håbo kommun. Det är så tydligt, tycker jag, när ni har pratat om att det är otroligt viktigt att tidigt upptäcka och tidigt sätta in insatser också när det handlar om att ge ett bra stöd med läs- och skrivsvårigheter. Och ni har också satt fokus på frågan om hur viktigt det är att man på alla nivåer, från skolhuvudman till läraren i klassrummet, är engagerad och känner en ansvarighet när det kommer till de här frågorna. Det är otroligt viktigt. Och så vill jag också säga det att om man har lyssnat på det här och känner att ”det där skulle ... Så där skulle vi också vilja göra, vi vill veta mer” så är man varmt välkommen att höra av sig till Specialpedagogiska skolmyndigheten med frågor om hur ett sånt här uppdrag skulle kunna gå till och så vidare, så ser vi till att svara på det på bästa sätt. Och då kanske kan det också leda då till att man kan få sätta i gång ett sånt här arbete. Nästa avsnitt i vår podd om hur man kan skapa en bra, fungerande skolsituation för elever som kämpar med läs- och skrivsvårigheter kommer att handla om den grupp elever där det också kan finnas en annan diagnos i kombination med de här utmaningarna kring läs och skriv. Tack så mycket.

ANNA och GÄRD: Tack.

INFORÖST: Tack för att du lyssnat på Specialpedagogiska skolmyndighetens podd. Fler avsnitt kan du hitta på vår webbplats och där poddar finns. Om du vill veta mer om oss

och vilket stöd vi erbjuder, gå in på vår webbplats, spsm.se.
Följ oss även på Facebook, Twitter och Instagram.